

Rade R. Lalović
Foča

O JEDNOM NEZAOBILAZNOM PRIRUČNIKU

(Mr Slobodan Stanojlović, ŠKOLA I RAZVOJ
KOMPETENCIJA, Pedagoški fakultet Bijeljina, 2010. god.)

U izdanju Pedagoškog fakulteta iz Bijeljine nedavno se pojavila nova knjiga mr Slobodana Stanojlovića sa zaista primamljivim i u najpozitivnijem smislu provokativnim naslovom ŠKOLA I RAZVOJ KOMPETENCIJA u čijem podnaslovu stoji ništa manje izazovno pitanje *Kako učiti i kako živjeti s drugim*.

Knjiga je nastala kao rezultat dugogodišnjeg autorovog interesovanja za školu i procese učenja, za kvalitet obrazovanja i valjane ishode kao i za istinske kompetencije direktora, stručnih saradnika, nastavnika i učenika. Kao takva, ova knjiga je odmah naišla na odličan prijem u praksi i potvrdila svoju praktičnu vrijednost kao osnovni priručnik u projektu *Škola i razvoj kompetencija – Kako učiti i kako živjeti s drugim* koji je vodio i u potpunosti osmislio autor knjige*.

Iako je knjiga formalno podijeljena u dva dijela, prvi je teorijski, a drugi instruktivno-praktični, mi bi smo je rađe posmatrali u pet poglavlja koja se međusobno dopunjavaju u jednoj zaista harmoničnoj cjelini. Ti dijelovi su: *Ciljevi i kvalitet obrazovanja; Znati kako učiti – strategija uspješnog učenja; Kompetencije nastavnika; Školski menadžment i Radioničke aktivnosti i skice časa* sa vrlo instruktivnim priložima na kraju knjige.

*Projekat je realizovan 2010. i 2011. g. na regiji Bijeljina, Ugljevik i Lopare i do sada su obuhvaćene sve osnovne škole (18), jedna srednja škola i Pedagoški fakultet.

Projekat je realizovan je u tri faze: *inicijalna obuka* budućih edukatora; *obuka nastavnika u školama* i studenata i *savjetovanje u cilju prezentacija nivoa kompetentnosti* i modela savremenog pristupa nastavi i učenju.

Organizacija, supervizija i podrška realizaciji projekta uključivala je usaglašeno djelovanje OSCE Kancelarije Bijeljina, Aktive direktora osnovnih škola Bijeljina, Ugljevik i Lopare i Društva pedagoga Republike Srpske, sekcija Bijeljina.

U prvom poglavlju Stanojlović se bavi obrazovnim ciljevima, njihovim definisanjem i operacionalizacijom, govori o školi kao strateškom mjestu u svakom društvenom sistemu gdje se realizuju obrazovni ciljevi i izgrađuju vrijednosne kategorije kao i o realnim teškoćama u realizaciji obrazovnih i drugih školskih ciljeva.

Naravno, Stanojlović kao iskusan i veoma stručan analitičar uočava da poseban problem čini nedostatak aktivnog odnosa prema vrijednosnom sistemu i ključnim i za savremeni svijet neophodnim kompetencijama koje se u skladu sa strateškim ciljevima obrazovanja Evropske unije moraju uzeti u obzir pri definisanju ciljeva svakog obrazovnog sistema.

U drugom poglavlju pod naslovom *Znati kako učiti – strategije uspješnog učenja* autor analitički razmatra jednu od osam ključnih kompetencija *znati kako učiti* koristeći se *mapama uma* kao moćnim alatom kojim se učenje pretvara u aktivan, veoma zanimljiv i efikasan proces.

U poglavlju *Kompetencije nastavnika* posebna pažnja je posvećena pojmovnom određenju sintagme *kompetencije nastavnika* da bi se moglo govoriti o konkretnim kompetencijama neophodnim za upravljanje odjeljenjem, za pedagoško vođenje i samokontrolu, odnosno za izgradnju vrlo važnog vrijednosnog sistema u kome je samodisciplina veoma važna kategorija.

Centralni i po našem mišljenju veoma dragocjen dio knjige je poglavlje *Školski menadžment*. Zbog čega je ovo poglavlje ključno za savremenu školu, odnosno za razvoj školskih kompetencija? Odgovor je relativno jednostavan. Ukoliko školski menadžment tim ima izgrađen vrijednosni sistem i odgovoran i aktivan odnos prema ključnim kompetencijama onda će taj vrijednosni sistem postepeno ući u školsku praksu razvijajući ključne kompetencije i kod nastavnika i kod učenika. Ukoliko školski menadžment tim nema izgrađen osjećaj za savremeni sistem vrijednosti onda su i najbolji programi i najbolje definisani obrazovni ciljevi uzaludni.

Imajući sve ovo u vidu Stanojlović na blizu osamdeset stranica govori o kompetencijama uspješnog direktora, o razvijanju sposobnosti za strateško razmišljanje i planiranje, o umijeću i značaju komuniciranja i sl. Posebno značajan dio u ovom poglavlju je posvećen umijeću i stilovima upravljanja, rukovođenja i vođenja u školi. Tu se posebno ističe značaj novog pristupa vođenju za razliku od rukovođenja kao starog modela. U analizi ove problematike značajna pažnja se posvećuje transformacijskom i transakcijskom pristupu vođenju i istraživanju stilova vođenja.

Značajno je napomenuti da autor daje iscrpna objašnjenja pojedinih stilova vođenja, posebno jasno razgraničavajući demokratski stil vođenja od liberalnog stila koji se ponekad može pretvoriti u apsolutni haos.

Prirodan dio ovog poglavlja je i *skala procjene osobina i kompetencija* koje su važne za uspjeh direktora, a koja se nalazi u prilogima na kraju knjige i koja zaista može poslužiti direktorima za samovrednovanje, ali i za vrednovanje njihovog rada od strane njihovih saradnika pa i od strane nastavničkog kolektiva u cjelini. Naravno, da bi se ova *skala procjene* mogla koristiti u samoj školi mora u vrlo značajnoj mjeri biti razvijen sistem vrijednosti i svijest o značaju ključnih kompetencija ne samo nastavnika, nego i rukovodilaca i njihovih saradnika.

Drugi dio ove knjige, odnosno peto poglavlje (Radioničke aktivnosti i skice časa) je za neposrednu školsku praksu možda i najznačajniji. Realizacijom ponuđenih modela, vježbi, odnosno radioničkih aktivnosti obučeni nastavnici kod učenika razvijaju i trajno učvršćuju nekoliko ključnih kompetencija, a to su prije svega znati kako učiti, znati kako živjeti s drugima, i svakako znati prepoznati i razvijati istinske vrijednosti kao što su odgovornost i svjesna disciplina.

Posebno bih istakao uvodni tekst u ovo poglavlje pod naslovom *Program kako učiti i kako živjeti s drugima* u kojem je jasno objašnjena metodologija rada i postupanja prilikom realizacije ovih, a i sličnih radioničkih aktivnosti.

I na samom kraju ovog prikaza možemo konstatovati da je ovo zaista rijetka knjiga koju osim stručnih kvaliteta obilježava i briljantan stil i gipka rečenica čiji sadržaj se lako pamti. Zbog svega navedenog ovu knjigu preporučujemo svim prosvjetnim radnicima od predškolskih ustanova do univerziteta kao obaveznu literaturu i pouzdan oslonac u razvijanju i ličnih kompetencija i kompetencija kod učenika.